Evropski parlament
2019-2024

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

2023/2113(INI)

26.10.2023

OSNUTEK POROČILA

o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2023
(2023/2113(INI))

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

Poročevalka: Sophia in 't Veld

Pripravljavec mnenja pridruženega odbora v skladu s členom 57 Poslovnika:
Adrián Vázquez Lázara, Odbor za pravne zadeve

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2023
(2023/2113(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji (PEU), zlasti člena 2, člena 3(1), člena 3(3), drugi pododstavek, člena 4(3), ter členov 5, 6, 7, 11, 19 in 49,

– ob upoštevanju členov Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti tistih, ki se nanašajo na spoštovanje, spodbujanje in zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic v Uniji, vključno s členi 70, 258, 259, 260, 263, 265 in 267,

– ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

– ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. julija 2023 o poročilu o stanju pravne države za leto 2023 – Stanje pravne države v Evropski uniji (COM(2023)0800),

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pogojenosti s pravno državo),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/692 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi programa Državljani, enakost, pravice in vrednote ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1381/2013 Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe Sveta (EU) št. 390/2014[2],

– ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic,

– ob upoštevanju instrumentov Združenih narodov o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter priporočil in poročil splošnega rednega pregleda Združenih narodov, pa tudi sodne prakse organov Združenih narodov za spremljanje pogodb in posebnih postopkov Sveta za človekove pravice,

– ob upoštevanju priporočil in poročil Urada za demokratične institucije in človekove pravice, Visokega komisarja za narodne manjšine, predstavnika za svobodo medijev in drugih organov Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE),

– ob upoštevanju Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Evropske socialne listine, sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice in Evropskega odbora za socialne pravice, konvencij, priporočil, resolucij ter mnenj in poročil Parlamentarne skupščine, Sveta ministrov, komisarja za človekove pravice, Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti, usmerjevalnega odbora

[1] UL L 433 I, 22.12.2020, str. 1.
[2] UL L 156, 5.5.2021, str. 1.

za boj proti diskriminaciji, raznolikost in vključenost, Beneške komisije ter drugih organov Sveta Evrope,

– ob upoštevanju Memoranduma o soglasju med Svetom Evrope in Evropsko unijo z dne 23. maja 2007 in sklepov Sveta z dne 8. julija 2020 o prednostnih nalogah EU pri sodelovanju s Svetom Evrope v obdobju 2020–2022,

– ob upoštevanju obrazloženega predloga sklepa Sveta z dne 20. decembra 2017 o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski (COM(2017)0835), ki ga je Komisija izdala v skladu s členom 7(1) PEU,

– ob upoštevanju poročil Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) z dne 19. julija 2022 z naslovom Evropska civilna družba: še vedno pod pritiskom, z dne 8. junija 2022 z naslovom Poročilo o temeljnih pravicah za leto 2022, z dne 19. avgusta 2022 z naslovom Zaščita državljanskega prostora v EU ter z dne 3. novembra 2022 z naslovom Antisemitizem – pregled antisemitskih incidentov, zabeleženih v Evropski uniji v obdobju 2011–2021, pa tudi njenih drugih poročil, podatkov in orodij, zlasti v informacijskem sistemu Evropske unije za temeljne pravice (EFRIS),

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 25. oktobra 2016 s priporočili Komisiji o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[3],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 1. marca 2018 o sklepu Komisije o uporabi člena 7(1) PEU glede razmer na Poljskem[4],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. aprila 2018 o potrebi po oblikovanju instrumenta za evropske vrednote za podporo organizacijam civilne družbe, ki spodbujajo temeljne vrednote v Evropski uniji na lokalni in nacionalni ravni[5],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 12. septembra 2018 o predlogu, s katerim se Svet poziva, naj v skladu s členom 7(1) Pogodbe o Evropski uniji ugotovi obstoj očitnega tveganja, da bi Madžarska lahko huje kršila temeljne vrednote Unije[6],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. novembra 2018 o potrebi po celovitem mehanizmu EU za zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic[7],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. oktobra 2020 o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[8],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. novembra 2020 o vplivu ukrepov proti COVID-19 na demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[9],

[3] UL C 215, 19.6.2018, str. 162.
[4] UL C 129, 5.4.2019, str. 13.
[5] UL C 390, 18.11.2019, str. 117.
[6] UL C 433, 23.12.2019, str. 66.
[7] UL C 363, 28.10.2020, str. 45.
[8] UL C 395, 29.9.2021, str. 2.
[9] UL C 415, 13.10.2021, str. 36.

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. junija 2021 o stanju pravne države v Evropski uniji in uporabi uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 o pogojenosti[10],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. junija 2021 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2020[11],

– ob upoštevanju resolucije z dne 8. julija 2021 o oblikovanju smernic za uporabo splošnega režima pogojenosti za zaščito proračuna Unije[12],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. novembra 2021 o krepitvi demokracije ter svobode in pluralnosti medijev v EU: zloraba civilnopravnih in kazenskopravnih ukrepov za utišanje novinarjev, nevladnih organizacij in civilne družbe[13],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. decembra 2021 o ovrednotenju ukrepov za preprečevanje korupcije, nepravilne porabe ter poneverbe evropskih in nacionalnih javnih sredstev v primeru skladov za izredne razmere in na področjih porabe, povezanih s kriznimi razmerami[14],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 8. marca 2022 o krčenju prostora za civilno družbo v Evropi[15],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. marca 2022 o pravni državi in posledicah sodbe Sodišča Evropske unije[16],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. maja 2022 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2021[17],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 9. junija 2022 o pravni državi in morebitni odobritvi poljskega načrta za okrevanje in odpornost (v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost)[18],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o predlogu sklepa Sveta o ugotovitvi obstoja očitnega tveganja v skladu s členom 7(1) Pogodbe o Evropski uniji, da bi Madžarska lahko huje kršila temeljne vrednote Unije[19],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji v letih 2020 in 2021[20],

---

[10] UL C 67, 8.2.2022, str. 86.
[11] UL C 81, 18.2.2022, str. 27.
[12] UL C 99, 1.3.2022, str. 146.
[13] UL C 205, 20.5.2022, str. 2.
[14] UL C 251, 30.6.2022, str. 48.
[15] UL C 347, 9.9.2022, str. 2.
[16] UL C 347, 9.9.2022, str. 168.
[17]UL C 479, 16.12.2022, str. 18.
[18] UL C 493, 27.12.2022, str. 108.
[19] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0324.
[20] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0325.

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 20. oktobra 2022 o stanju pravne države na Malti pet let po umoru Daphne Caruana Galizia[21],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 20. oktobra 2022 o povečanju kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebam LGBTIQ+ v Evropi in nedavnem homofobnem umoru na Slovaškem[22],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. novembra 2022 o rasni pravičnosti, nediskriminaciji in boju proti rasizmu v EU[23],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. novembra 2022 o oceni, kako Madžarska spoštuje pogoje pravne države v okviru uredbe o pogojenosti, in stanju glede madžarskega načrta za okrevanje in odpornost[24],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 30. marca 2023 o poročilu o stanju pravne države za leto 2022 – stanje pravne države v Evropski uniji[25],

– ob upoštevanju poročila preiskovalnega odbora PEGA ter njegove resolucije in priporočil[26],

– ob upoštevanju poročil s povratnimi informacijami, poročil o misijah, pisnih vprašanj in odgovorov svoje skupine za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic[27],

– ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenja Odbora za pravne zadeve,

– ob upoštevanju poročila Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve (A9-0000/2023),

Pravosodni sistemi

1. ponavlja, da je neodvisno sodstvo temelj pravne države, saj je osnovni pogoj za učinkovito pravno sredstvo v primeru kratenja ali kršitve pravic in svoboščin; poudarja, da je neodvisno in učinkovito sodstvo bistveno za izvajanje prava EU, saj se Komisija pri izvrševanju prava EU zanaša na nacionalne pravosodne organe; izraža zaskrbljenost, da se ta „domneva o spoštovanju“ spremeni v „navidezno spoštovanje“, kadar Komisija ne upošteva pomanjkljivosti nacionalnih pravosodnih organov; z zaskrbljenostjo ugotavlja, da so nekateri pravosodni sistemi na papirju sicer lahko trdni, vendar v nekaterih primerih niso imuni na ujetje države, politično vmešavanje ali nepotizem; se

[21] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0371.
[22] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0372.
[23] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0389.
[24] Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0422.
[25] Sprejeta besedila, P9_TA(2023)0094.
[26] Sprejeta besedila, P9_TA(2023)0244.
[27] Za vse dejavnosti spremljanja, ki jih izvaja skupina za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic, glej: https://www.europarl.europa.eu/committees/sl/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

zaveda, da je to težko ugotoviti le z oceno formalnih struktur; zato poziva Komisijo, naj opravi bolj kvalitativno analizo, ki bi vključevala tudi širše okoliščine;

2. opozarja na ugotovitev Komisije, da so med državami članicami EU velike razlike glede neodvisnosti sodstva in jamstev zanjo; ugotavlja, da so v poročilu omenjeni številne pozitivne pobude in tekoči razvoj v zvezi s sodnimi sveti, zlasti v Luksemburgu, na Nizozemskem, Portugalskem, v Italiji, na Švedskem, Finskem in Madžarskem; vendar poudarja, da je iz neodvisne ocene razvidno, da je od štirih „super mejnikov“, povezanih z neodvisnostjo sodstva na Madžarskem, le enega mogoče šteti za v celoti izvedenega[28]; opozarja na ugotovitev Komisije, da je treba na Poljskem, Slovaškem, v Bolgariji, Španiji in na Cipru še vedno obravnavati pomisleke v zvezi s sodnimi sveti; z zaskrbljenostjo ugotavlja, da se disciplinski postopki lahko uporabljajo kot sredstvo za omejevanje neodvisnosti sodstva, kot se to dogaja na Poljskem in v Bolgariji; ugotavlja, da je Komisija proti Poljski končno sprožila postopek pred Sodiščem Evropske unije, ker poljsko ustavno sodišče krši pravo EU;

3. opozarja na ugotovitev Komisije, da so nekatere države članice, med drugim Finska, Avstrija, Slovenija, Ciper, Švedska in Madžarska, sicer sprejele ali napovedale pobude za izboljšanje postopkov imenovanja sodnikov in delovanja višjih sodišč, vendar pa na Malti, v Grčiji, Litvi, Latviji in na Irskem še vedno obstajajo izzivi pri imenovanju vrhovnih sodnikov; poudarja, da so na Poljskem še vedno resni pomisleki glede predhodno imenovanih sodnikov vrhovnega sodišča, vključno z njegovim prvim predsednikom, in glede stalnega neizvajanja predhodne odločbe Sodišča Evropske unije v zvezi z imenovanjem sodnikov v senat za izredni nadzor; opozarja na ugotovitev Komisije, da na Slovaškem kaznivo dejanje zlorabe prava, ki je bilo uvedeno za sodnike v zvezi z njihovimi sodnimi odločbami, še naprej vzbuja pomisleke, saj ustvarja negativen psihološki učinek na sodnike in pomeni breme za preiskovalne organe;

Korupcija

4. poudarja, da korupcija resno ogroža pravno državo ter močno spodkopava zaupanje v demokracijo in enakost pred zakonom; poziva države članice, naj storijo veliko več, da bi izkoreninile korupcijo;

5. obžaluje, da se kljub temu, da imajo vse države članice vzpostavljene protikorupcijske strategije, zaznava korupcije v EU zelo razlikuje, pri čemer se Danska, Finska, Švedska in Nizozemska uvrščajo med države z najmanj korupcije, medtem ko so zaznane stopnje korupcije v Bolgariji, na Malti, Madžarskem, v Grčiji in Sloveniji zaskrbljujoče;[29] poleg tega z zaskrbljenostjo opozarja na ugotovitev Komisije, da nekatere države članice, kot so Bolgarija, Malta, Madžarska, Grčija in Slovenija, še niso dosegle dobrih rezultatov pri preiskovanju in pregonu primerov korupcije na visoki ravni, ki bi privedli do pravnomočnih obsodb z odvračilnim učinkom;

6. poudarja, da bi morali biti vladni uradniki držav članic in uradniki EU zgled, tako da bi se izogibali vsakršnih koruptivnih praks, ter da ne bi smelo biti vladnega ali političnega

[28] Madžarski helsinški odbor, *Updated summary assessment on Hungary's compliance with the four super milestones aimed at restoring the independence of the judiciary* (Posodobljen povzetek ocene skladnosti Madžarske s štirimi super mejniki za ponovno vzpostavitev neodvisnosti sodstva), 9. oktober 2023.
[29] Transparency International, *Corruption Perceptions Index* (Indeks zaznave korupcije), 31. januar 2023.

vmešavanja v protikorupcijske preiskave; poudarja, da so lahko v korupcijo vpleteni tudi uradniki EU, kot je pokazal primer Katargate, zato ponovno zahteva, da se v letno poročilo vključijo tudi institucije EU;

7. obsoja dejstvo, da Malta še naprej izvaja shemo državljanstva za vlagatelje, ki pomeni veliko tveganje za korupcijo in druga kazniva dejanja, zlasti glede na ukrepe, ki jih je sprejelo več drugih držav članic, da bi zagotovile ukinitev shem državljanstva za vlagatelje; ponovno potrjuje svoje stališče, da bi morala Komisija uporabiti svojo pravico do zakonodajne pobude in uvesti zakonsko prepoved vseh shem državljanstva za vlagatelje v EU;

8. meni, da bi moralo biti članstvo v Evropskem javnem tožilstvu (EJT) osnovni pogoj za prejemanje sredstev EU; ponovno poziva k razširitvi mandata EJT;

9. ugotavlja, da so v korupcijo lahko vpleteni nacionalni organi, med drugim pravosodni in policijski organi, ki naj bi se borili proti njej; meni, da bi lahko organi EU, kot je Europol, imeli pomembno vlogo pri preiskovanju korupcije in pridobivanju dokazov, vendar je ovira za to zahteva po nacionalni odobritvi sodelovanja Europola; poziva k razširitvi pooblastil Europola, da bo lahko preiskoval zgoraj opisane primere korupcije;

Neodvisni organi

10. poudarja, da lahko sistem zavor in ravnovesij deluje le, če imajo varuhi človekovih pravic, nacionalne institucije za človekove pravice, revizijski uradi, organi za enakost in vsi drugi neodvisni organi možnosti za delovanje in dovolj široka pooblastila, so neodvisni in ustrezno financirani;

11. opozarja na ugotovitev Komisije, da se razmere v državah članicah zelo razlikujejo, saj je na Cipru, Slovaškem, v Luksemburgu, na Portugalskem, v Sloveniji in na Poljskem prišlo do nekaterih premikov v pravo smer, pri čemer izzivi ostajajo v Litvi, na Madžarskem in Hrvaškem, hkrati pa v Italiji, na Češkem, Malti in v Romuniji sploh še ni bila ustanovljena nacionalna institucija za človekove pravice, v Bolgariji, Španiji in Avstriji se pojavljajo zamude pri imenovanju v različne neodvisne organe, na Poljskem pa je ogroženo učinkovito delovanje vrhovnega revizijskega urada; z veliko zaskrbljenostjo spremlja nedavne dogodke v Grčiji, kjer so neodvisni organi, kot sta grški organ za varnost in zasebnost komunikacij (ADAE) in grški organ za varstvo podatkov, zaradi svojega dela v zvezi z nezakonito uporabo vohunske programske opreme pod vse večjim pritiskom, pri čemer je grški parlament pred kratkim pohitel z zamenjavo članov odbora ADAE, očitno zaradi skorajšnje odločitve organa ADAE o naložitvi globe grški obveščevalni agenciji;

Pluralnost in svoboda medijev

12. poudarja, da demokratično življenje in pravna država ne moreta preživeti brez pluralnosti in svobode medijev;

13. poudarja, kako pomembna je preglednost lastništva medijev; je seznanjen z ugotovitvijo Komisije, da so od poročila o stanju pravne države za leto 2022 v Grčiji, Luksemburgu in na Švedskem sprejeli novo zakonodajo, ki povečuje preglednost lastništva medijev ali

izboljšuje javno dostopnost informacij o lastništvu medijev, ter da je bila takšna zakonodaja okrepljena tudi na Cipru, medtem ko v Bolgariji, na Češkem in v Franciji spremembe še niso bile uvedene; opozarja tudi na ugotovitev Komisije, da so zlasti na Madžarskem, v Sloveniji, na Poljskem, v Grčiji in Romuniji zaščitni ukrepi pred neprimernim političnim vplivom na delovanje medijskih regulatorjev nezadostni in da organi nimajo virov;

14. poudarja, kako pomembna je uredniška neodvisnost javnih medijev in da je dolžnost vseh držav članic, da jo spoštujejo;

15. poziva Svet in Komisijo, naj zagotovita ustrezno financiranje za neodvisno in vseevropsko kakovostno novinarstvo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;

Zaščita novinarjev

16. opozarja, da je neodvisno novinarstvo temeljni element demokratične pravne države, saj je del sistema bistvenih zavor in ravnovesij ter element javnega nadzora; izraža zaskrbljenost, ker več vlad poskuša utišati novinarje, ki razkrivajo nepravilnosti;

17. obžaluje zaskrbljujoče trende na področju varnosti novinarjev v več državah članicah; ugotavlja, da je bilo na platformi Sveta Evrope za spodbujanje zaščite novinarstva in varnosti novinarjev od leta 2015 zabeleženih več kot 1 600 opozoril o grožnjah; obžaluje ustrahovanje novinarjev med volilnimi kampanjami, kot se je nedavno zgodilo na volitvah na Slovaškem;

18. obžaluje, da kljub opozorilom različnih mednarodnih organizacij določbe, ki jih je Malta predlagala v zvezi s preprečevanjem strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti, ne zadostujejo za zaščito dela novinarjev[30]; poziva grško vlado, naj se spopade z resnimi izzivi, ki so bili opredeljeni v okviru mehanizma Media Freedom Rapid Response (mehanizem za hitro odzivanje na kršitve svobode medijev – MFRR), združenja, ki spremlja kršitve svobode tiska in medijev ter se odziva nanje, zlasti v zvezi s samovoljnim nadzorom, nekaznovanjem kaznivih dejanj zoper novinarje, strateškimi tožbami za onemogočanje udeležbe javnosti, neodvisnostjo in pluralnostjo medijev[31]; z veliko zaskrbljenostjo ugotavlja, da so francoski organi nedavno pridržali novinarko, očitno da bi odkrili njene vire, in da se je nezakonito prisluškovalo nizozemskemu novinarju, ki dela za časopis De Correspondent;

19. poziva institucije EU, naj hitro dosežejo dogovor o ambiciozni direktivi o boju proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti; poziva Komisijo, naj preuči nadaljnje zakonodajne ukrepe, ki bi zajemali vse primere strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti;

20. odločno obsoja, da ni bilo resne preiskave umora Jorgosa Karaivaza; ugotavlja, da sta bila domnevna morilca aretirana več kot dve leti po umoru na podlagi dokazov, za

[30] Komisar Sveta Evrope za človekove pravice, *Letter to the Speaker of the House of Malta* (Dopis predsedniku malteškega predstavniškega doma), 26. september 2023.
[31] Mednarodni inštitut za tisk, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece* (Umorjeni, nadzorovani in toženi: potrebno je odločno ukrepanje za zaščito novinarjev in rešitev svobode tiska v Grčiji), 27. september 2023.

katere se zdi, da jih je imela policija ves čas na voljo; meni, da glavni načrtovalec umora še vedno ni bil identificiran; ugotavlja, da je Jorgos Karaivaz tako kot Daphne Caruana Galizia in Ján Kuciak preiskoval korupcijo in kriminal ter da si je morda nakopal sovražnike na visokih položajih, tudi v političnih krogih; opozarja, da domnevnemu glavnemu načrtovalcu umora Daphne Caruana Galizia še vedno niso sodili, poleg tega pa organi niso ustrezno obravnavali vseh primerov korupcije in kriminala, ki jih je preiskovala;

21. obsoja nezakonit nadzor novinarjev, zlasti z vohunsko programsko opremo; je ogorčen, ker je Komisija zavrnila izvajanje vseh priporočil posebnega preiskovalnega odbora za preiskavo uporabe programa Pegasus, in meni, da je to opustitev ukrepanja; poudarja, da pravici ni bilo zadoščeno v nobenem od več sto primerov zlorabe vohunske programske opreme zoper novinarje, aktiviste, politike, odvetnike in druge politične tarče; zato ugotavlja, da v nasprotju s predpostavko Komisije številni nacionalni organi niso niti pripravljeni niti sposobni obravnavati te zadeve, zato žrtve ostajajo brez učinkovitega pravnega sredstva, demokracija pa brez zaščite; je globoko zaskrbljen zaradi zastraševalnega učinka nekaznovanja zlorabe vohunske programske opreme zoper novinarje in njihove vire;

22. poudarja, da je vpliv nezakonite uporabe vohunske programske opreme veliko izrazitejši v državah članicah, kjer so organi, ki so običajno zadolženi za preiskovanje, dostop ciljanih oseb do pravnega varstva in zagotavljanje odgovornosti, pod državnim nadzorom ter v katerih obstaja kriza pravne države in je ogrožena neodvisnost sodstva, tako da nacionalnim organom ni mogoče zaupati; zato poziva Komisijo, naj v poročilu o stanju pravne države uvede namensko spremljanje in priporočila za posamezne države v zvezi z nezakonito uporabo vohunske programske opreme v državah članicah ter oceni odzivnost državnih institucij pri zagotovitvi pravnega sredstva osebam, ki so bile tarča napadov;

Preglednost in dostop do informacij

23. obžaluje stalne težave, s katerimi se pri pridobivanju informacij in dostopa do dokumentov srečujejo številni državljani, novinarji in poslanci v številnih državah članicah; poudarja, da javni organi prepogosto namerno onemogočajo dostop do informacij in dokumentov, na primer z nesorazmernim zavlačevanjem pri sprejemanju odločitev ali odobritvijo zgolj navideznega dostopa, tako da dajo informacije na voljo le delno;

Prostor civilne družbe

24. priznava ključno vlogo, ki jo imata civilna družba in zdrav državljanski prostor pri ohranjanju in varovanju pravne države, ter znova poziva, naj se stanju civilne družbe v državah članicah nameni ločeno poglavje; je seznanjen, da je Komisija ugotovila, da so Malta, Irska, Bolgarija, Litva in Nemčija napovedale ali začele izboljšave okvira za civilno družbo, in meni, da se s posebnimi izzivi spopada civilna družba na Cipru, v Grčiji, Španiji, Italiji in Franciji ter da je na Madžarskem in Poljskem izpostavljena nadaljnjim hudim sistemskim omejitvam; poziva vse države članice, naj organizacije civilne družbe sprejmejo kot pomembne deležnike v demokratičnem življenju in ustvarijo ugodno okolje za civilno družbo;

25. poziva Komisijo, naj z namenskim financiranjem dodatno vlaga v krepitev zmogljivosti organizacij civilne družbe, da bodo lahko spremljale stanje na področju pravne države v državah članicah in poročale o tem, ter naj zagotovi ustrezno zaščito za organizacije civilne družbe, ki se ukvarjajo s tem;

Zaščita manjšin

26. ugotavlja, da sta nazadovanje demokracije in pravne države ter ogrožanje pravic manjšin pogosto povezana, kar ponovno kaže, da je v prihodnjih poročilih potreben celovit pristop k spremljanju demokracije, pravne države in temeljnih pravic; obžaluje, da pri zaščiti manjšin v EU ni napredka; obsoja sovražni govor, tudi vladnih ali političnih uradnikov, uperjen proti manjšinam;

27. poziva države članice EU, naj poskrbijo, da bo varstvo pravic oseb LGBTIQ+ resnična in medsektorska prednostna naloga na vseh področjih politike; poziva Komisijo, naj uporabi vsa razpoložljiva sredstva, da bi poskrbela za spoštovanje pravic oseb LGBTIQ+ po vsej EU, med drugim z uporabo postopkov za ugotavljanje kršitev proti državam članicam; poziva države članice, naj upoštevajo dvanajst priporočil usmerjevalnega odbora Sveta Evrope za boj proti diskriminaciji, raznolikost in vključenost, da bi se borili proti zločinom iz sovraštva zoper osebe LGBTIQ+, ter priporočila Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti[32]; je seznanjen z nedavnim romunskim osnutkom zakona, katerega cilj je izpolniti sodbo Sodišča EU iz leta 2018 v zadevi *Coman*[33], ter s kritikami, da se s tem osnutkom zakona navedena sodba izvaja le zelo ozko in da se z njim istospolnim parom ne zagotavljajo enake pravice[34];

28. ponovno potrjuje, da so pravice žensk človekove pravice ter da nazadovanja na področju pravic žensk in njihove samostojnosti ni mogoče upravičiti z ničimer; zlasti obsoja napade na spolno in reproduktivno zdravje ter pravice žensk in deklet, ki se dogajajo v več državah članicah; meni, da bi morala biti pravica do varnega in zakonitega splava zapisana v Listini o temeljnih pravicah;

29. poziva Komisijo, naj v naslednje poročilo vključi poseben nov steber o zaščiti manjšin, s katerim bodo zajete vse oblike ksenofobije, rasizma, antisemitizma, islamofobije, anticiganizma in predsodkov do oseb LGBTIQ v vseh državah članicah;

30. izraža razočaranje nad počasnostjo Komisije pri obravnavanju neskladnosti držav članic z zakonodajo o temeljnih pravicah in sodno prakso; zavrača razlago Komisije, da je treba zavrnitev nacionalnih organov, da upoštevajo sodbe Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zadevah v zvezi s temeljnimi

---

[32] Svet Evrope, usmerjevalni odbor za boj proti diskriminaciji, raznolikost in vključenost, Thematic review of the implementation of Recommendation CM/Rec(2010)5 (Tematski pregled izvajanja priporočila CM/Rec(2010)5), 14. september 2023;Svet Evrope, Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti, ECRI General Policy Recommendation No.17 on preventing and combating intolerance and discrimination against LGBTI persons (Splošno politično priporočilo ECRI št. 17 o preprečevanju nestrpnosti do oseb LGBTI in njihove diskriminacije ter boju proti njima), 28. september 2023.

[33] Sodba Sodišča z dne 5. junija 2018, predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Curtea Constituțională (ustavno sodišče, Romunija), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions* (Romunska skupnost LGBTQ+ želi enake pravice, ne pa posebnih pogojev), 22. september 2023.

pravicami, obravnavati kot „individualen primer“ in da se jih ne sme obravnavati v postopkih za ugotavljanje kršitev; poziva Komisijo kot varuhinjo temeljnih pogodb, naj izpolnjuje svoje obveznosti za izvrševanje prava EU na področju človekovih pravic in naj se ne zanaša na „zasebno uveljavljanje“;

Horizontalni sklepi o stanju demokracije, pravne države in temeljnih pravic v EU

31. glede na navedeno izraža globoko zaskrbljenost, da se v EU spodkopavajo demokracija, pravna država in temeljne pravice; poudarja, da so v poročilu Komisije o stanju pravne države razkriti številni zaskrbljujoči dogodki, stanje pa je še toliko bolj zaskrbljujoče, če se upoštevajo druga neodvisna poročila in viri; poudarja, da čeprav so nekatere države članice zgled pri varovanju in spodbujanju demokracije, pravne države in temeljnih pravic, v soodvisni in odprti Evropski uniji erozija teh vrednot v drugih državah članicah ogroža in spodkopava institucije EU in razmere v EU kot celoti;

Izvrševanje zakonodaje EU

32. opozarja, da je pravilno izvrševanje celotnega prava EU osnovni pogoj za unijo, ki temelji na vladavini prava; obsoja včasih odkrito in brezsramno nespoštovanje prava EU v več državah članicah na različnih področjih, kot so azil, izvajanje sankcij in pravo o človekovih pravicah; poudarja, da lahko EU zaradi tega postane območje, na katerem zakoni ne veljajo in se nekatere države članice počutijo bolj enakopravne kot druge, pravice in svoboščine državljanov EU pa niso enakomerno zaščitene;

33. opozarja Komisijo, da je predvsem varuhinja temeljnih Pogodb; poudarja, da izdaja poročila ni dovolj za okrepitev naše unije, ki temelji na pravni državi, temveč bi morali biti na podlagi poročila sprejeti konkretni izvršilni ukrepi, zlasti kadar priporočila niso v celoti upoštevana;

34. močno obžaluje, da Komisija ne sprejema odločnejših ukrepov za izvrševanje prava EU; zato poziva Komisijo, naj poveča število novih postopkov za ugotavljanje kršitev ter z večjo drznostjo in nujnostjo pospeši obstoječe; poziva Komisijo, naj „dialoga“ z državami članicami ali „pilotnega“ postopka ne uporablja kot časovno neomejenega načina, da bi se izognila uvedbi dejanskih postopkov za ugotavljanje kršitev; poziva Komisijo, naj spremeni svojo politiko, ki nima podlage v Pogodbah, da postopkov za ugotavljanje kršitev ne uporablja za „individualne“ primere, saj je ta politika privedla do hudega kratenja pravic državljanov po vsej EU, zlasti kadar njihove vlade ne spoštujejo prava EU ali sodb Sodišča EU, saj večina teh primerov ni individualnih, temveč zadevajo strateške in temeljne težave;

35. ugotavlja, da se sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) izvajajo nepopolno, kar je trajna težava, in opozarja na nedavne sklepe Odbora ministrov Sveta [1] pozdravlja vključitev sistemskih kazalnikov o izvrševanju vodilnih sodb ESČP v poročilo o stanju pravne države od njegove izdaje iz leta 2022; vendar poziva Komisijo, naj vzpostavi preglednico kazalnikov za spremljanje izvrševanja vseh sodb Sodišča EU in ESČP, ki se nanašajo na demokracijo, pravno državo in temeljne pravice, ter jo v celoti vključi v letno poročilo o stanju pravne države; poziva države članice, naj nemudoma izvršijo neizvršene sodbe, in poziva Komisijo, naj oceni posledice za skladnost s pravom EU in po potrebi sprejme ukrepe za ugotavljanje kršitev;

Poročilo o stanju pravne države kot orodje

36. priznava, da je poročilo o stanju pravne države postalo merilo za delo institucij EU pri vprašanjih pravne države v EU in posameznih državah članicah;

37. priznava, da je poročilo Komisije o stanju pravne države od njegove uvedbe leta 2020 postalo celovitejše; vendar obžaluje, da izdaja poročila za leto 2023 ni bila bistveno razširjena z vključitvijo celovitega novega stebra; ponavlja svoje stališče, da bi moralo poročilo zajemati celoten obseg vrednot iz člena 2 PEU, saj teh ni mogoče obravnavati ločeno; poziva Komisijo, naj naslednje leto razširi obseg poročila;

38. je zaskrbljen, da je Komisija v svojih prizadevanjih, da bi bila stvarna in nepristranska, pri ugotavljanju težav na področju pravne države v državah članicah včasih preveč diplomatska in nenatančna; obžaluje, da uporaba evfemističnega jezika in umetno enako število sklepov in priporočil po državah članicah prikrivata zelo realne razlike med državami članicami; meni, da bi morala biti ocena izpolnjevanja priporočil bolj natančna in kvalitativna ter se ne bi smela opirati le na zakonodajne spremembe, temveč tudi na dejanske in neodvisne dokaze o njihovem izvajanju v praksi; ugotavlja, da se povzetki poglavij o državah včasih močno razlikujejo od poglobljene vsebine samih poglavij, kar kaže na uredniško poseganje;

39. ponovno poudarja, da bi lahko številne od teh izzivov premagali, če bi v pripravo poročila vključili neodvisno skupino strokovnjakov, saj bi bili ti manj omejeni z diplomatskimi vidiki; poziva Komisijo, naj ponovno prouči svoje stališče do te točke in vse možnosti za vključitev neodvisnih strokovnjakov v naslednje izdaje poročila o stanju pravne države;

40. potrjuje, da letno poročilo o stanju pravne države ni samo sebi namen, saj spremljanje stanja ni dovolj, temveč bi moralo biti podlaga za specifične izvršilne ukrepe glede ugotovljenih pomanjkljivosti;

Medinstitucionalno sodelovanje in postopki na področju pravne države

41. je seznanjen z dejstvom, da Svet pripravlja oceno svojega dialoga o pravni državi, in z njegovim stališčem, da bo v zvezi s tem proučil možnost nadaljnjega medinstitucionalnega sodelovanja; poziva Svet, naj poskrbi, da bo dialog o pravni državi bolj vključujoč, tako da na svoje seje povabi druge institucije in deležnike, zlasti organe Sveta Evrope, kot je Beneška komisija, ter predstavnike Evropskega parlamenta;

42. obžaluje, da sta Komisija in Svet doslej zavrnila ponudbo Parlamenta za sklenitev medinstitucionalnega sporazuma o pravni državi; ponovno potrjuje svojo pripravljenost za nadaljevanje pogovorov o tem sporazumu;

43. poziva druge institucije, naj medtem vsaj proučijo nadaljnje sodelovanje v okviru predlaganega medinstitucionalnega pilotnega projekta o demokraciji, pravni državi in temeljnih pravicah, ki bi pripomogel k praktični krepitvi zaupanja med institucijami, zlasti z izmenjavo primerov praks spremljanja, dialoga in srečanj;

44. obsoja dejstvo, da v postopkih iz člena 7(1) PEU, ki trenutno potekajo, ni bil dosežen nikakršen napredek; poziva Svet, naj obravnava vse nove dogodke, ki vplivajo na

pravno državo, demokracijo in temeljne pravice; ponovno poziva Svet, naj obravnava priporočila v okviru tega postopka, in poudarja, da bi vsako nadaljnje odlašanje s takšnimi ukrepi pomenilo, da načelo pravne države krši tudi Svet; vztraja, da je treba spoštovati vlogo in pristojnosti Parlamenta;

45. poziva Komisijo, naj v vse proračunske instrumente in postopke vključi pogoje v zvezi z demokracijo, pravno državo in temeljnimi pravicam ter jih strogo spremlja in varuje; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj ne sprosti kohezijskih sredstev za Madžarsko, razen če bodo v celoti izpolnjeni vsi pogoji ter se lahko sodstvo v tej državi članici šteje za popolnoma neodvisno na papirju in v praksi; poziva Komisijo in Svet, naj po potrebi še naprej in brez odlašanja uporabljata uredbo o pogojenosti s pravno državo ter naj ne odpravita ukrepov, sprejetih v primeru Madžarske, dokler ne bodo dejansko izpolnjeni vsi mejniki; poziva Komisijo, naj kot pogoj za izplačilo sredstev na podlagi zahtevkov za plačilo, ki jih vložijo države članice, strogo preveri, ali so v različnih načrtih držav članic za okrevanje in odpornost izpolnjeni mejniki v zvezi s pravno državo; poziva Komisijo, naj primarno odgovornost za uporabo teh pogojev dodeli komisarjem, pristojnim za pravno državo;

°

° °

46. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.